

Dr hab. Małgorzata Fedorowicz-Kruszewska, prof. UMK
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Toruń, 08.12.2018 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Palian-Kobieli pt. *Biblioteka i ludzie. Motyw książki w wybranych przekładach powieści obcej po roku 1989*, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Anny Tokarskiej przy udziale promotora pomocniczego dr Ewy Bartos, Katowice: Uniwersytet Śląski, 2018 [masz.], 242 s.

Przedmiotem dysertacji jest motyw książki, biblioteki i ludzi związanych z książką w wybranych przekładach literatury pięknej obcej, wydanej po 1989 r. w Polsce. To temat ciekawy i ważny, dający asumpt to przemyśleń na temat ewoluującego wizerunku biblioteki, bibliotekarzy, wzorów czytania, ich różnorodności, sposobów przedstawienia artefaktu jakim jest książka w literaturze pięknej i innych zagadnień wiążących się z okolicznościami lektury. Należy podkreślić, że podjęty temat badawczy nie został w takim ujęciu opracowany w polskim piśmiennictwie z zakresu bibliologii i informatologii, choć tematyka motywów książki, biblioteki i ludzi książki pojawiała się już w literaturze ze wzmiankowanej dyscypliny.

Charakterystyka i ocena poszczególnych części pracy

Zastrzeżenia budzi już tytuł rozprawy. Po konfrontacji ze spisem treści, streszczeniem oraz zawartością treściową okazuje się, że ich nie odzwierciedla. W podtytule wyeksponowano motyw książki, podczas gdy analizowane są jeszcze dwa: biblioteka i ludzie książki.

Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów (wewnętrznie rozbudowanych), zakończenia i bibliografii. Zabrakło rozdziału wprowadzającego, stanowiącego kontekst dla dalszych rozważań, którym z jednej strony mogło być zagadnienie pojawiania się tytułowych motywów w literaturze pięknej, z drugiej tło społeczno-kulturowe z ewoluującymi funkcjami i formami książki i biblioteki, zmieniającymi się zadaniami przypisywanymi zawodom kojarzonym powszechnie z książką. Nakreślenie ich umożliwiłoby porównanie z przyjętą w dysertacji typologią i zarazem stanowiłoby podstawę do pogłębionych analiz. Mielibyśmy

wówczas punkt odniesienia do ocen opisów tych obiektów w utworach literackich w kontekście stereotypów, o których Doktorantka pisze we wstępie (s. 5). Zaskakuje brak spisów pomocniczych. Przydatny byłby indeks osobowy lub krzyżowy. Praca obfituje w cytaty zaczerpnięte z prac wielu autorów, zarówno w odniesieniu do literatury podmiotowej, jak i przedmiotowej. Taki aparat pomocniczy znacznie ułatwiłby czytelnikowi odnalezienie interesujących go treści, zważywszy, że analizowane utwory literackie przywoływane są w dysertacji wielokrotnie. Skromna bibliografia załącznikowa (przedmiotowa) obejmuje wyłącznie piśmiennictwo polskie i polskojęzyczne (87 publikacji). Podział na wydawnictwa zwarte, ciągłe i elektroniczne – niekonsekwentny i nieuzasadniony. Po pierwsze artykuł z czasopisma to nie wydawnictwo ciągłe. Wydzielanie współcześnie dokumentów elektronicznych (które też mogą być książkami, artykułami itp.) nie jest konieczne.

Wstęp prezentuje stan badań ograniczony wyłącznie do literatury polskiej. Bardzo ogólnie wskazany został cel rozprawy jakim było „poszukiwanie i ukazanie w literaturze pięknej motywów książki, biblioteki oraz wizerunku ludzi związanych z książką” (s. 3). Przedmiotem badań stały się „czterdzieści cztery powieści obcojęzyczne, autorów publikujących współcześnie” (s. 3-4), napisane w języku angielskim (29), hiszpańskim (11), niemieckim (1), rosyjskim (1) i włoskim (1). W bardzo powierzchowny sposób omówiono metody i techniki badawcze. W zasadzie pominięto opis etapów postępowania badawczego. Autorka pisze, że metodologię swoich badań przejęła z prac Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej (s. 6). Niepokój budzi jednak fakt, że to przejęcie polega na tym, że skromne informacje dotyczące warstwy metodologicznej pracy (s. 4-5) są niemal powieleniem fragmentu wstępu do pracy Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej *Biblioteki w literaturze polskiej*¹. Autorka we wstępie wskazuje, że „dokonuje porównań między powieściami różnych pisarzy oraz między treścią zapisaną w dziele literackim a rzeczywistością pozaliteracką” (s. 5), z czym dalej niekiedy sobie nie radzi. Zabrakło też opisanie struktury pracy, ze wskazaniem założeń metodologicznych przypisanych poszczególnym jej częściom. Autorka wskazuje, że ważnym kryterium doboru książek do analizy – oprócz tego, że była to literatura dla dorosłych tłumaczona na język polski po 1989 r. – był fakt, że była ona bestsellerem. Nie dokonuje jednak konceptualizacji pojęcia bestseller. Pojawia się wobec tego pytanie – co było brane pod uwagę przy konstruowaniu listu utworów literackich do analizy? Nakład? Liczba sprzedanych egzemplarzy? Miejsce na listach bestsellerów? A jeśli tak, to których? A może popularność w serwisach polecających i oceniających książki? Brak tej

¹ K. Bednarska-Ruszajowa, *Biblioteki w literaturze polskiej*, Kraków 2006, s. 16-17.

Dr hab. Małgorzata Fedorowicz-Kruszewska, prof. UMK
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Toruń, 08.12.2018 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Eweliny Palian-Kobieli pt. *Biblioteka i ludzie. Motyw książki w wybranych przekładach powieści obcej po roku 1989*, przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Anny Tokarskiej przy udziale promotora pomocniczego dr Ewy Bartos, Katowice: Uniwersytet Śląski, 2018 [masz.], 242 s.

Przedmiotem dysertacji jest motyw książki, biblioteki i ludzi związanych z książką w wybranych przekładach literatury pięknej obcej, wydanej po 1989 r. w Polsce. To temat ciekawy i ważny, dający asumpt to przemyśleń na temat ewoluującego wizerunku biblioteki, bibliotekarzy, wzorów czytania, ich różnorodności, sposobów przedstawienia artefaktu jakim jest książka w literaturze pięknej i innych zagadnień wiążących się z okolicznościami lektury. Należy podkreślić, że podjęty temat badawczy nie został w takim ujęciu opracowany w polskim piśmiennictwie z zakresu bibliologii i informatologii, choć tematyka motywów książki, biblioteki i ludzi książki pojawiała się już w literaturze ze wzmiankowanej dyscypliny.

Charakterystyka i ocena poszczególnych części pracy

Zastrzeżenia budzi już tytuł rozprawy. Po konfrontacji ze spisem treści, streszczeniem oraz zawartością treściową okazuje się, że ich nie odzwierciedla. W podtytule wyeksponowano motyw książki, podczas gdy analizowane są jeszcze dwa: biblioteka i ludzie książki.

Praca składa się ze wstępu, trzech rozdziałów (wewnętrznie rozbudowanych), zakończenia i bibliografii. Zabrakło rozdziału wprowadzającego, stanowiącego kontekst dla dalszych rozważań, którym z jednej strony mogło być zagadnienie pojawiania się tytułowych motywów w literaturze pięknej, z drugiej tło społeczno-kulturowe z ewoluującymi funkcjami i formami książki i biblioteki, zmieniającymi się zadaniami przypisywanymi zawodom kojarzonym powszechnie z książką. Nakreślenie ich umożliwiłoby porównanie z przyjętą w dysertacji typologią i zarazem stanowiłoby podstawę do pogłębionych analiz. Mielibyśmy

wówczas punkt odniesienia do ocen opisów tych obiektów w utworach literackich w kontekście stereotypów, o których Doktorantka pisze we wstępie (s. 5). Zaskakuje brak spisów pomocniczych. Przydatny byłby indeks osobowy lub krzyżowy. Praca obfituje w cytaty zaczerpnięte z prac wielu autorów, zarówno w odniesieniu do literatury podmiotowej, jak i przedmiotowej. Taki aparat pomocniczy znacznie ułatwiłby czytelnikowi odnalezienie interesujących go treści, zważywszy, że analizowane utwory literackie przywoływane są w dysertacji wielokrotnie. Skromna bibliografia załącznikowa (przedmiotowa) obejmuje wyłącznie piśmiennictwo polskie i polskojęzyczne (87 publikacji). Podział na wydawnictwa zwarte, ciągłe i elektroniczne – niekonsekwentny i nieuzasadniony. Po pierwsze artykuł z czasopisma to nie wydawnictwo ciągłe. Wydzielanie wspólnie dokumentów elektronicznych (które też mogą być książkami, artykułami itp.) nie jest konieczne.

Wstęp prezentuje stan badań ograniczony wyłącznie do literatury polskiej. Bardzo ogólnie wskazany został cel rozprawy jakim było „poszukiwanie i ukazanie w literaturze pięknej motywów książki, biblioteki oraz wizerunku ludzi związanych z książką” (s. 3). Przedmiotem badań stały się „czterdzieści cztery powieści obcojęzyczne, autorów publikujących współcześnie” (s. 3-4), napisane w języku angielskim (29), hiszpańskim (11), niemieckim (1), rosyjskim (1) i włoskim (1). W bardzo powierzchowny sposób omówiono metody i techniki badawcze. W zasadzie pominięto opis etapów postępowania badawczego. Autorka pisze, że metodologię swoich badań przejęła z prac Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej (s. 6). Niepokój budzi jednak fakt, że to przejęcie polega na tym, że skromne informacje dotyczące warstwy metodologicznej pracy (s. 4-5) są niemal powieleniem fragmentu wstępu do pracy Krystyny Bednarskiej-Ruszajowej *Biblioteki w literaturze polskiej*¹. Autorka we wstępie wskazuje, że „dokonuje porównań między powieściami różnych pisarzy oraz między treścią zapisaną w dziele literackim a rzeczywistością pozaliteracką” (s. 5), z czym dalej niekiedy sobie nie radzi. Zabrakło też opisanie struktury pracy, ze wskazaniem założeń metodologicznych przypisanych poszczególnym jej częściom. Autorka wskazuje, że ważnym kryterium doboru książek do analizy – oprócz tego, że była to literatura dla dorosłych tłumaczona na język polski po 1989 r. – był fakt, że była ona bestsellerem. Nie dokonuje jednak konceptualizacji pojęcia bestseller. Pojawia się wobec tego pytanie – co było brane pod uwagę przy konstruowaniu listu utworów literackich do analizy? Nakład? Liczba sprzedanych egzemplarzy? Miejsce na listach bestsellerów? A jeśli tak, to których? A może popularność w serwisach polecających i oceniających książki? Brak tej

¹ K. Bednarska-Ruszajowa, *Biblioteki w literaturze polskiej*, Kraków 2006, s. 16-17.

istotnej informacji wskazuje, że jest to dobór przypadkowy i subiektywny – co metodologicznie dyskwalifikuje dobór materiału źródłowego. Jak już wcześniej pisałam, analizie poddano teksty tłumaczone z języka angielskiego, hiszpańskiego, rosyjskiego, niemieckiego i włoskiego, co zdaniem Autorki dowodzi „uniwersalności tematu książki, w każdym zakątku geograficznym” (s. 4). W mojej ocenie tego nie dowodzi, a jedynie wywołuje kolejne pytanie: dlaczego ujęto tylko tłumaczenia z wymienionych języków? I dlaczego w takiej proporcji?

Pierwszy rozdział zatytułowany *Książka jako obiekt literacki*, dotyczy tytułowego obiektu pojawiającego się w literaturze. Autorka wyszła od zdefiniowania pojęcia książki oraz wskazania jej symbolicznych konotacji. Następnie w trzech kolejnych podrozdziałach zatytułowanych: *Książka symboliczna Zafona*, *Książka rzeczywista*, *Książka fikcyjna* prezentuje obfite fragmenty z tytułowej literatury, przedstawiające książkę właśnie w takich ujęciach. W tym rozdziale znowu zabrakło wyjaśnienia, czym podyktowany został układ i zawartość podrozdziałów. Czy swoista typologia książek pojawiających się w analizowanych tytułach literatury popularnej jest autorska, czy przejęta od innego badacza? Zdziwienie budzi precyzyjne przyporządkowanie analizowanych tytułów do wyróżnionych przez Autorkę typów książek, podczas gdy w omawianej dysertacji pojawia się przykład podwójnej przynależności – jest nią książka Azar Nafisi *Czytając Lolitę w Teheranie* (s. 47), którą Autorka opisuje w części poświęconej książkom zakazanym, choć jednocześnie pojawia się tam wątek książki zaniedbanej. Podsumowanie rozdziału jest skromne i odnosi się ogólnie do funkcji książki w życiu człowieka i społeczeństw. Wniosek dotyczący treści prezentowanych w rozdziale jest zaskakująco krótki i trywialny: książka w ujętych przez Autorkę tekstach może mieć funkcję zasadniczą i stanowić element wiodący powieści lub może być tłem dla prezentowanych wydarzeń lub ciekawostką wplecioną w akcję (s. 71).

Rozdział drugi nosi tytuł *Biblioteka w przestrzeni literackiej*. Zaprezentowano w nim typologię opisów bibliotek reprezentowanych w analizowanych tekstach literackich, która jest tożsama z tą odnoszącą się do książek i zaproponowaną w I rozdziale dysertacji. Zatem tytuły podrozdziałów to: *Biblioteka symboliczna Zafona*, *Biblioteka rzeczywista*, *Biblioteka fikcyjna*. Wprowadzenie do rozdziału jest napisane w sposób niejasny. Pojawia się tu także błąd. Autorka cytuje fragment z publikacji Anny Tokarskiej², natomiast w przypisie pojawia się odwołanie do *Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (s. 72). Fragment ten dotyczy

² A. Tokarska, *Typologia i misja bibliotek w kontekście historycznym*, [w:] *Bibliotekarstwo*, red. A. Tokarska, Warszawa 2013, s. 66.

współczesnej typologii bibliotek, której jednak Autorka nie przytacza. Wskazuje jedynie na aktualny dla społeczeństwa informacyjnego i bardzo ogólny podział na biblioteki tradycyjne i cyfrowe. Dalej Doktorantka prezentuje typologię opisów bibliotek, pojawiających się w analizowanych tekstach literackich. Moim zdaniem już niepotrzebnie w tej partii tekstu opisuje – na podstawie literatury bibliotekoznawczej – poszczególne typy księżnic (np. narodowe, naukowe, uniwersyteckie). Te informacje zaburzają tok wypowiedzi. Jeśli już był jakiś powód, by te typy bibliotek opisywać, należałoby to zrobić we wprowadzeniu do rozdziału albo w osobnym rozdziale z ustaleniami teoretyczno-metodologicznymi. W części poświęconej bibliotekom narodowym Autorka pisze o „Bibliotece Narodowej Turcji w Stambule” (s. 86), zlokalizowanej w medresie. Biblioteka Narodowa Turcji (Milli Kütüphane) znajduje się w Ankarze, a jej siedziba mieści się w nowoczesnym budynku. W Stambule działa zaś największa biblioteka gromadząca rękopisy, przede wszystkim z czasów Imperium Osmańskiego i jest to Biblioteka Sulejmana (Süleymaniye Kütüphanesi), rzeczywiście mieszcząca się w medresie. Nie jestem w stanie ustalić czy błąd taki znalazł się w powieści, czy to nadinterpretacja Doktorantki. Bez względu na to należy albo taką informację opatrzyć stosownym przypisem wyjaśniającym (przypadek pierwszy) albo poprawić (przypadek drugi). Co do Biblioteki Narodowej Francji (Bibliothèque National de France) (s. 87) – tylko nowa siedziba nazywana jest imieniem François Mitterand, ale są jeszcze dwa inne oddziały/budynki, w tym jeden przy rue de Richelieu. Tu też należałoby dać przypis wyjaśniający. We wstępie Autorka wskazuje, że będzie konfrontowała opisy w utworach literackich z rzeczywistością pozaliteracką (s. 5). Zbędne jest w rozprawie doktorskiej z zakresu bibliologii i informatologii informowanie o różnicy pomiędzy biblioteką narodową a uniwersytecką (s. 93). W paragrafie poświęconym bibliotekom fikcyjnym, Autorka opisuje (bazując na literaturze bibliotekoznawczej) biblioteki prywatne i wplata w rozważania cytaty Jana Bystronia z tekstu *Człowiek i książka* (s. 98). Wydaje mi się, że wydzwięk tego cytatu jest inny niż zakładano, jeśli się uświadomi, że pierwsze wydanie tej książki ukazało się w 1916 r. i odnosić go do czasów współczesnych nie sposób. W podsumowaniu rozdziału – dotyczącego w końcu opisów bibliotek w analizowanych utworach literackich – pojawia się następujący cytat z tekstu A. Tokarskiej „Biblioteki ogólne i specjalne (specjalistyczne), zarówno państwowe, jak i prywatne odgrywają ważną rolę w archiwizowaniu i udostępnianiu uporządkowanej, szczegółowo opracowanej i kompletnej informacji z danej dziedziny, jak również z dziedzin pokrewnych. Mozaika poddanych analizie bibliotek i ich zbiorów, niewyczerpująca i daleka od kompletności, pozwala ukazać ich bogactwo i różnorodność oraz

podkreślić ogromną wartość informacyjną, historyczną i kulturalną ich zasobów dla społeczeństwa³. To przykład bezrefleksyjnego zapożyczenia. Przecież A. Tokarska podsumowała swoje analizy. W dalszej części podsumowania rozdziału II Autorka często operuje cytatami odnoszącymi się znowu do funkcji i przemian bibliotek, co warto byłoby przenieść do wprowadzenia do rozdziału. Zbyt mało miejsca poświęca autorskim i samodzielnym wnioskom płynącym z rozdziału, które przecież powinny stanowić niezbędny składnik dysertacji doktorskiej.

Dysertację zamyka rozdział zatytułowany *Odbiorca książki w tekście literackim*, gdzie konsekwentnie, jak dwóch pierwszych częściach, przedstawiono opisy wydawców, antykwariuszy, księgarzy, czytelników i bibliofilów w poddanych analizie utworach literackich. Takie też nazwy nosi pięć wyróżnionych podrozdziałów, których kolejność wyjaśniono we wprowadzeniu. I znowu – jak w poprzednich częściach rozprawy – zastanawia chętne operowanie cytatami pochodzącymi z literatury przedmiotu, które nie znajdują uzasadnienia, jak np. ten dotyczący kryzysu rynku wydawniczego (s. 112-113). Nie znajdują też powodów dla wyjaśniania w rozprawie doktorskiej z zakresu bibliologii i informatologii, kim jest wydawca, antykwariusz, bibliotekarz, czytelnik i bibliofil. W podsumowaniach poszczególnych podrozdziałów znowu pojawiają się liczne cytaty z literatury bibliotekoznawczej. Poza tymi – w mojej ocenie zbędnymi informacjami – rozdział jest dobrze napisany.

W zakończeniu brak wyraźnego odniesienia do celu pracy i zadań jej postawionych. Jak w poprzednich częściach, wiele cytatów jest zbędnych. Autorka wielokrotnie odwołuje się do publikacji K. Bednarskiej-Ruszajowej oraz *Encyklopedii książki*. Te zapożyczenia byłyby bardziej uzasadnione we wstępie do poszczególnych rozdziałów. Tutaj spodziewałabym się już samodzielnych, autorskich interpretacji i wniosków z badań własnych. Te natomiast są skąpe. Autorka natomiast w zakończeniu cytuje podsumowanie badań K. Bednarskiej-Ruszajowej (!) (s. 233). Ponadto przypisuje sobie słowa badaczki bez odwołania, co uważam za praktykę naganną (por. ostatnie zdanie dysertacji na s. 222 i kolejne na s. 223 ze zdaniem z podsumowania pracy K. Bednarskiej-Ruszajowej *Biblioteki w literaturze polskiej...* - s. 221). Opinia na temat „różnych stereotypów bibliotekarza” jest nieco kontrowersyjna (s. 228). Przy czym, jeśli Autorka chciała szukać stereotypowego wizerunku bibliotekarza w utworach literackich, to należało je zestawić chociażby z ustaleniami w polskiej literaturze bibliotekoznawczej na ten temat (zob. np. teksty A. Firlej-Buzon, J. Wojciechowskiego, M

³ Tamże, s. 88.

Zygmunt, A. Śmiechowskiej-Karpińskiej, P. Marcinkowskiego, T. Kruszewskiego temu poświęcone). Niektóre zdania, aż proszą się o komentarz i odesłanie do literatury (zob. pierwsze na s. 229). Zastanawia też dlaczego Autorka w podsumowaniu dysertacji odwołuje się do tekstu Umberto Eco *Imię róży*, skoro ten utwór nie znalazł się w zestawie poddanym analizom. Po przeczytaniu zakończenia nasuwa się myśl, że spore partie powinny znaleźć się w rozdziale wprowadzającym, którego nie ma.

Autorka nie ustrzegła się błędów, które wprawdzie nie mają wpływu na merytoryczną wartość tekstu, niemniej wymagają korekt. Wskazałam je w postaci uwag szczegółowych.

Uwagi szczegółowe

1. W przypisie nr 2 (s. 3) powinno być „książka popularna” zamiast „książka naukowa”.
2. Publikacja *Biblioteki i książki w literaturze* to monografia wieloautorska pod redakcją K. Bednarskiej-Ruszajowej, a nie jej książka autorska jak wynika ze wstępu (s. 5-6).
3. Przy podawaniu w tekście tytułów rozdziałów lub podrozdziałów należałoby je pisać wielką literą i wyróżnić graficznie (zob. np. s. 15).
4. W przypisach identyczne, następujące po sobie opisy należy zamienić powszechnie stosowanym skrótem: tamże lub ibidem (zob. np. s. 30-36, 218, 221, 223), zaś tytuły prac, na które się wcześniej powoływaliśmy zastąpić skrótem dz. cyt. lub op. cit.
5. Przy powoływaniu się na tekst zamieszczony w pracy zbiorowej należy wskazać autora i tytuł tekstu oraz tytuł i redaktora pracy zbiorowej. Autorka podaje wyłącznie elementy opisu całego tekstu (zob. np. przyp. 184 w rozdziale I, przyp. 2, 105 w rozdz. II, przyp. 2 w zakończeniu).
6. Autorka w rozdziale I powołując się w przypisie 184 na pracę *Biblioteki i książki w literaturze*, red. K. Bednarska-Ruszajowa (Kraków 1998) podała stronę 88. Informacji takiej tam jednak nie ma.
7. Sugeruję, aby Michaela Gormana nie przedstawiać jako „dyrektora biblioteki akademickiej” (s. 43) lecz raczej bibliotekarza, bibliotekoznawcę i byłego prezesa American Library Association.
8. Zdanie trzecie na stronie 73 wymaga gruntownego przeredagowania.
9. Brak konsekwencji w przytaczaniu nazw własnych bibliotek narodowych. Autorka w jednym zdaniu pisze o British Library i Narodowej Bibliotece Francji. Należałoby albo podać obydwie nazwy w tłumaczeniu na język polski, albo obydwie w oryginale (s. 84-85).

10. Przyjęta w pracy formuła opisu źródła/opracowania internetowego (tylko adres URL) nie wskazuje ani autora, ani instytucji sprawczej (zob. np. przyp. 65, 67, 73 w rozdz. II).
11. Opisy ze źródeł elektronicznych winny być zweryfikowane. Data dostępu wskazuje, że Autorka korzystała z nich 2, 3, a nawet 7 lat temu. Niektóre linki są więc nieaktywne (zob. np. przyp. 19 i 20 w zakończeniu).
12. Warto zamienić kolokwializm „poszły na poniewierkę” innym sformułowaniem – s. 98.
13. Przypis 105 (rozdz. 2) – pochodzi ze strony 88 a nie ze stron 87-88.
14. W pracy jest zbyt wiele cytatów z literatury przedmiotu, które nie znajdują uzasadnienia (zob. np., s. 112-113, s. 154, s. 158, s. 169).
15. Przy rzeczownikach policzalnych używamy określenia liczba, przy niepoliczalnych – ilość (s. 135).

Konkluzja

W podsumowaniu całości rozważań stwierdzam, że praca magister Eweliny Palian-Kobieli w takiej postaci nie może być podstawą dopuszczenia do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Autorka podjęła problematykę ciekawą, ale i trudną do opracowania, bo wymagającą po pierwsze wiedzy z zakresu bibliologii, z drugiej erudycji i kompetencji literaturoznawczych. Momentami odnosi się wrażenie, że temat przerósł Autorkę. Korekty wymaga tytuł dysertacji, z którego nie wynika, że w utworach literackich oprócz motywu książki poszukiwano jeszcze motywów biblioteki i ludzi książki. Największym mankamentem rozprawy jest jednak brak szczegółowego objaśnienia jej założeń metodologicznych (w tym zwłaszcza omówienia kryteriów doboru tytułów utworów literackich do analizy) i etapów postępowania badawczego. Skąpe dane dotyczące celów i zadań postawionych dysertacji zostały zapożyczone (!) z publikacji K. Bednarskiej-Ruszajowej. Rozprawa doktorska winna odzwierciedlać samodzielność badawczą Doktoranta. Tymczasem naszpikowana jest nieuzasadnionymi cytatami pochodzącymi z literatury bibliotekoznawczej, na którą oczywiście należy się powoływać, lecz z umiarem. Niewątpliwie Autorka włożyła dużo wysiłku w odnalezienie stosownych fragmentów prac prezentujących książkę, bibliotekę i ludzi książki. Przytoczyła ciekawe przykłady ich opisów pojawiających się w literaturze pięknej, tłumaczonej i wydanej w Polsce po 1989 r., które mają spory walor poznawczy. Zastrzeżenia budzi jednak forma realizacji postawionego sobie we wstępie dysertacji celu. Zauważalny jest brak syntetycznych, autorskich interpretacji i wniosków,

zarówno w podsumowaniach rozdziałów, jak i w zakończeniu pracy. I to drugi zasadniczy mankament rozprawy. Pojawia się bowiem banalne, aczkolwiek podstawowe dla badacza pytanie „I co z tego wynika?” Brak rozdziału wprowadzającego o charakterze teoretycznym oraz konfrontacji z ustaleniami innych badaczy analizującymi opisy książek, bibliotek i ludzi książki w utworach literackich, zasadniczo obniża wartość pracy. Zebranie opisów wymienionych obiektów z przypadkowo dobranych utworów literackich to za mało, by uznać taki sposób opracowania tematu jako oryginalny i wnoszący nową jakość do dyscypliny bibliologia i informatologia.

Stwierdzam zatem, że praca doktorska mgr Eweliny Palian-Kobieli, pt. *Biblioteka i ludzie. Motyw książki w wybranych przekładach powieści obcej po roku 1989* nie spełnia wymagań określonych w art. 13. *Ustawy z 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki*. Zgodnie z trybem przewidzianym przez *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora* §6. punkt 6. („Recenzja może zawierać wnioski dotyczące uzupełnienia lub poprawy rozprawy doktorskiej, które kandydatowi i promotorowi (...) przekazuje rada jednostki organizacyjnej. Uzupełnioną lub poprawioną rozprawę doktorską kandydat przedkłada radzie jednostki organizacyjnej, która kieruje ją do ponownej oceny przez tych samych recenzentów”) składam formalny wniosek o dokonanie przez Panią mgr Ewelinę Palian-Kobieli uzupełnień i poprawek w rozprawie doktorskiej, a następnie o ponowne skierowanie do recenzji i dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Chairman of the Doctoral Committee